

*Dr. Ritecz György nyugállományú rendőr ezredes,
címzetes egyetemi docens, oktató, Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Rendészettudományi Doktori Iskola*

A migráció kockázatai¹

Fél évtized telt el a schengeni térség legnagyobb bővülése óta. Úgy gondoltam ezen idő már elégséges ahhoz, hogy az összegyűlt statisztikai adatok alapján megvizsgáljuk, hogy az ún. „Schengen Landot” milyen migrációs kihívások érték, milyen tendenciák állapíthatók meg és mi várható a jövőben. Igaz, ugyan, hogy a múlt nem ismétlődik meg, illetve a jövő nem látható előre, de múlt adataival, trendjeinek ismeretében felvázolhatjuk a jövőt, készülhetünk rá és megtervezhetjük lépéseinket. Talán nem véletlen, hogy az ún. Schengen Katalógus² a határellenőrzés meghatározó elemeként definiálja a kockázatelemzést. Ahhoz, hogy megvizsgálhassuk, milyen kockázatokat is rejthet a migráció előbb „elemeire” kell bontanunk. Mint tudjuk a migráció lehet legális, vagy illegális. A migrációs folyamat „szereplői” maga a migráns és annak családja, ismerősei, az ún. „kibocsájtó-ország” és azok polgárai, a célország és az ott élők, illetve az ún. „tranzit-országok” és azok lakói.

A kockázatot mint a veszély hatásainak bekövetkezésének valószínűségét értelmezem.³ Az említett migrációs szereplőket érintő valamennyi kockázat részletes taglalására idő, illetve terjedelmi okokból sincs mód, így az általam fontosnak vélt szegmensekre térek csak ki.

Ha a migráció és a kockázat kifejezés együtt megjelenik szinte mindenkinek az illegális migrációs cselekmények és a hozzá kapcsolódó jelenségek jutnak eszébe. Éppen ezért én inkább a legális migráció boncolgatásával kezdem.

Mint tudjuk naponta milliók kelnek útra (igaz ezeknek csak töredéke migráns), miközben jelentős kockázattal igazán nem kell számolniuk, vagyis kijelenthetjük a legális migráció folyamán maga a közlekedés nem jelent nagyobb kockázatot. Ami viszont az utóbbi években felmerült az az egészségügyi kockázat, vagyis, hogy olyan helyre utazhatunk, ahol általunk nem ismert, vagy a jelenlegi ismeretek alapján nem kezelhető betegséget kaphatunk, avagy esetleg ilyen beteg (vagy a betegséget hordozó) érkezik másik országba. A madárinfluenza, ebola, vagy akár az

¹ Az alább közölt írás az eredetileg a Tanulmányok „A VÁLTOZÓ RENDÉSZET AKTUALIS KIHÍVÁSAI” című tudományos konferenciáról, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. Pécs, 2013, 255-264. oldalakon „A migráció kockázatai” címen publikált tanulmány eredeti változata.

² „A Schengeni Határellenőrzési Kódex által meghatározott határellenőrzés (határforgalom-ellenőrzés és határőrizet), amely magában foglalja a vonatkozó kockázatelemzést és bünyügyi hírszerzést is.” – IBM fogalom dimenziói – Katalógus 8. o.

³ Teke András: A veszély kezelése és a határbiztonság. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények VI. Pécs, 2006. 65-91. o.

AIDS (és sok minden más) is felmerülhet. Szerencsére egyelőre jelentős méretű ilyen jellegű megbetegedések elterjedése, megjelenése nem igazán jellemző, bár a HIV vírus vonatkozásában el kell mondani, hogy több közép- és dél afrikai országban a lakosság fertőzöttsége elérheti a 10-15%-ot is. Így aki oda utazik, illetve az onnan érkezőkkel való „érintkezés”⁴ során kellő figyelemmel célszerű eljárni. A legális migráció más jellegű kockázatokat és/vagy lehetőségeket is takar, gondoljunk csak egy kicsit a gazdasági oldalra. Amikor a migráns kivándorol, a származási országa elveszítheti azt a gazdasági potenciált, amit Ő képvisel, azt az erőforrást amit a migráns jelent és az addig a migránsra fordított költségei is elveszni látszanak. Eközben a migráns nem igazán veszélyekkel (a legális oldalról beszélünk) néz szembe, hanem lehetőséget kap (-hat) egy jobb, boldogabb életre. Csak-hogy nem mindig van így. Erre mindjárt vissza is térünk, de nézzük az alapesetben a tranzit- és célországot. Jó esetben a tranzitot nem igazán érinti, mert napok, vagy akár órák alatt áthalad rajta a migráns, így kockázatot sem jelent számára. A célországba ahová a legális migráns tartós tartózkodásra érkezik, ha megfelelően előkészítette az útját, akkor a lakhatása és a munkája is biztosított lehet. Vagyis a célországban mint új, hasznosítható munkaerőként jelentkezik, mely egyben fogyasztó is, vagyis a számára kifizetett összeg jelentős részét ott költi el, ott adózik utána, tehát a célországba bevételt jelent. Erre nagyon jó példa, hogy a „tízek csatlakozása után” Nagy-Britannia az első között nyitotta meg a munkaerőpiacát,⁵ melynek köszönhetően az azt követő három évben a GDP növekedési üteme közel a duplája volt az EU átlagának.⁶

Némileg csökkenti a célország ilyen jellegű bevételét, amikor a migránsok a keresetük egy részét haza (vagyis a kibocsájtó országba) utalja családtagjaiknak. Ez az összeg sok esetben nem csak a közvetlen családtagokon segít, hanem a szélesebb értelemben vett küldő közösségen is, mivel a „hazaküldött” pluszforrást ott helyben költik el, vagyis gazdaságélénkítő hatást fejt ki. Ez különösen ott tud érvényesülni, ahol az adott ország egyéb bevételei elége korlátozottak. Így például Tádzsikisztán, Moldova GDP-jének 36 %-a ilyen forrásból eredt 2007-ben,⁷ vagy de a Bosznia-Hercegovina-i GDP több mint 17 % és a román GDP közel 6%-a is ilyen bevételnek köszönhető. Vagyis a kiindulásként említett gazdasági kapacitásvesztés csak időszakos, illetve viszonylagosnak tekinthető a származási országot érintően. Azért is, mert a legális migránsok zöme egy idő után hazatér, és az időközben felhalmozott tőkéjét otthon fekteti, be, kezd vállalkozásba. E mellett a megszerzett szakmai tudása, az új, általában magasabb szintű technológia alkalmazásában szer-

⁴ Tudjuk a HIV vírus érintéssel nem, csak testnedvek útján terjed.

⁵ 2004. 05. 01-jétől

⁶ EU átlag 1,4-1,7 %, míg GB 2,8 % - Forrás: Ecostat

⁷ Világbanki adat

zett jártassága is haszon a kibocsájtó ország számára is, nem csak a migráns részére jelent plusz „hozzáadott értéket”⁸

Ez volt a múlt, de nézzük a jelent. 2013-ban, amikor már a hatodik éve szenved el a pénzügyi, gazdasági⁹ válságot a „nyugati világ” mely a fő célpontja a migrációnak, így már nem olyan kedvező feltételek fogadják még a legális migránsokat sem. De ugye minden viszonylagos, kérdés az, hogy ahonnan érkeznek ott milyen körülmények voltak. Sokak számára a képzettségénél alacsonyabb szintű munka is munka, mert legalább fizetést kap, van tető a feje felett, legalább nem kell félni az üldöztetéstől, háború, vagy polgárháború borzalmaitól. Az Európai Unió országai-ban jelenleg magas a munkanélküliség,¹⁰ a gazdasági növekedés se látható egyenlő-re, így nincs igazán szükség új munkaerőre. Így még a legális migránsok se igen találnak legálisan munkát, vagy nem olyat, amelyet szeretne. Vagyis fenn áll a veszély, hogy aki most érkezik – illetve a korábban érkezőkre is igaz –, nem lesz munkahelye, lakhelye, nem tud haza utalni a családjának és arra sincs remény, hogy kihozza őket a „családegyesítés” keretében. Tehát ezen kockázatok amivel számolni kell.

A gazdasági válság viszont más „kockázatokat” is felszínre hozott a migráció vonatkozásában, az idegengyűlölet erősödését. A gazdasági, társadalmi problémákról való figyelem elterelésnek, a „bűnbak” képzésnek ugyanis „ideális alanya” a migráns (akár legális, akár illegális úton érkezett). Ugyanis nem, vagy rosszul beszéli a nyelvet, más a bőrszíne, másként öltözködik, mások a szokásai, olyan munkát is elvállal, amit a „bennszülöttek” nem, vagy éppen hogy olcsóbban is elvállalja a munkát, ha meg éppen nem dolgozik, akkor meg állami segélyt kap, ez mind jelzi, hogy más, mint „mi”, vagyis „minden ami rossz az biztos miatta van”. Görögországban, Angliában, Németországban, de még Svédországban is nem egy idegen ellenes megmozdulás volt az elmúlt hetekben, de a Vámosszabadiban megnyitott menekültügyi befogadó állomás is hatalmas ellenállást szült. Jelentős veszély tehát ezen a téren jelentkezik, a rosszul, vagy félre informált emberek előítéleteiktől vezérelve a migránsokra támadnak, vagy mint ahogy egy kommentelő jelezte is a „megoldást”: „egyszerűen fel kell gyújtani az épületet”¹¹. A félelem és a támadások a migránsok részéről is erőszakot idézhet elő és ezek eskalációja előre nem kiszámítható.

Nem csak én, hanem sokan mások is vizsgálták már és egyértelműen kimutatható, hogy az idegenellenesség nem függ közvetlenül sem a külföldiek számától, arányától, de még a negatív gazdasági helyzettől sem, sokkal inkább az előítéletek-

⁸ Majd meglátjuk, hogy a jelenleg – egyesek szerint – közel 200 ezer magyar, aki Angliában él és dolgozik, haza tér-e valaha és milyen tapasztalatokat adnak át.

⁹ Egyesek szerint ez már társadalmi válság is.

¹⁰ Az EU munkaképes korú lakosságának 10,9 százaléka munkanélküli (Eurostat)

¹¹ Néhány évvel ezelőtt Németországban egy menekült szállást gyújtottak fel a bent levőkre, több tucatnyian meghaltak, köztük nők és gyerekek is.

ből, az alul informáltságból táplálkozik és nem egyszer politika okok rejtőznek a háttérben.

Az egyik ilyen előítélet, hogy a külföldiek milyen sok bűncselekményt követnek el. Miközben a hazai bűnügyi statisztikai adatok¹² egyértelműen jelzik, hogy a hazánkban bűncselekményt elkövető személyek közül a külföldiek aránya évek óta 3-4% között van, az általuk évente elkövetett 6-7 ezer bűncselekmény csak töredéke a évi 400-450 ezer össz-bűncselekménynek. Tehát nem valós az az állítás, hogy a külföldi bűnözőktől kell félni.

A bűncselekményekhez érve azt hiszem rá is térhetünk az illegalitás migrációra, illetve az annak kapcsán jelentkező kockázatokra. Először is az előbbi gondolatmenetet követve az illegális migráns távazása is gazdasági potenciál veszteség (gazdasági kockázatot) jelent a származási ország számára. Ezzel együtt viszont lehet számára „nyereség” is ha éppen az elüldözni szánt csoport tagja távozik. A migráns szemszögéből kockázatot jelent maga az út is mivel „illegális” vagyis bárhol, bárhol elfoghatják, börtönbe (idegenrendészeti fogdába, menekült állomásra) vethetik, visszafordíthatják, vissza is toloncolhatják. Nagy valószínűséggel embercsempészek segítségére is szüksége lehet, mely nem kevés pénzébe kerülhet, így akár már évekre előre el is adósodhat, vagy egyfajta újkori rabszolgaságba kerül, hogy kifizethesse az útját, vagy a családtagjai kihozatalát. Esetleg kábítószer-csempészetre is kényszeríthetik, mely újabb veszélyeket hordozhat, vagy olyan eszközökkel, módon igyekeznek átsempészni mely közvetlenül az életébe is kerülhet. Gondoljunk csak a konténerekben megfulladtakra, a kis lélekvesztő csónakokra felzsúfoltakra a tengeren.

Tranzit és célországban viszont az illegalitás okán legális munkát nem vállalhat, ha kap egyáltalán munkát csak minimálbért¹³ kaphat, ha egyáltalán kifizetik. Ennek megfelelően társadalombiztosításra, egészségügyi ellátásra sincs reménye, megtagarítani se igen tud, így kevesebbet utalhat haza és a családgyejesítésre is viszonylag kicsi az esélye. Ez az alaphelyzet. A jelenlegi gazdasági válság közepette a legális migránsokra leírt kockázatok az illegálisra még fokozottabban igaz, mivel az illegális határátlépőt a közvélemény „bűnözőnek” tekinti. Ebbe szerepet játszik az is, hogy a fentiek okán ha munkát tud vállalni, akkor az „feketemunka” és az államnak nincs belőle adóbevétele, a munkanélküliség nem egyszer ténylegesen bűncselekmények elkövetését (lopás, rablás) kényszeríti ki belőlük, hogy megéljenek, avagy lebukásuk, táborban való elhelyezésük esetén a fogadó, vagy éppen a tranzitállamnak kell őket eltartania. Ez viszont már ezen országok számára jelent kockázatot. De hogy mekkora is ez a kockázat, illetve, hogy ennek erősödésével, vagy csökkenésével lehet számolni egzakt számok is mutathatják. Ezen számok megszerzése érdekében én 2007 óta, lényegében havonta – kéthavonta, lementet-

¹² Egységes rendőrségi-ügyészségi nyomozati statisztika (ERÜBS)

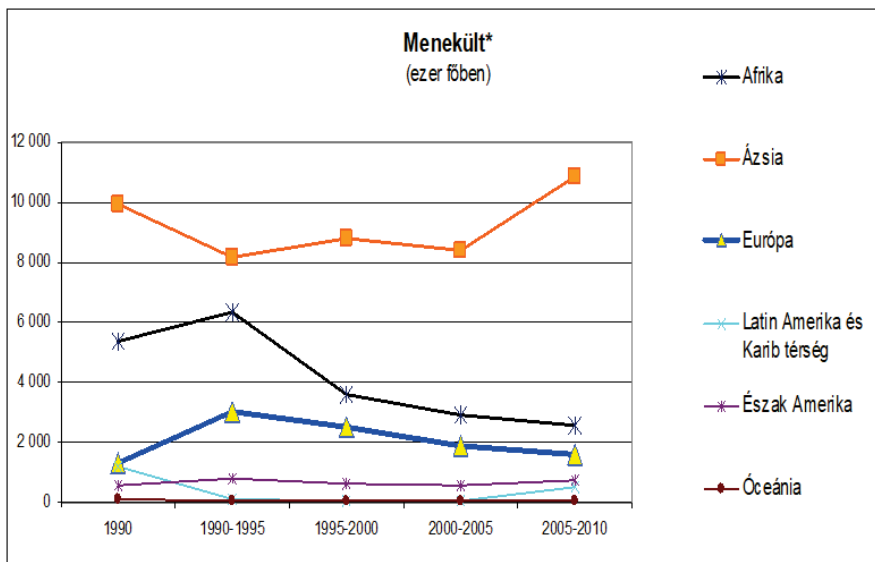
¹³ Nem a magyar jogi értelemben

tem az internet CIRCA¹⁴ rendszeréből a számítógépre a tagállamok havonta készített és a Frontexnek megküldött statisztikai adatait. Úgy ítélt meg, hogy az öt év adatai elégséges muníciót adnak ahhoz, hogy reálisan láthassam és látathassam a migráció (szűkebben véve az illegális migráció) nagyságrendjét, trendjét és az ezekből adódó kihívásokat. De tévedtem, ugyanis a 3080 file átvizsgálása és kigyűjtése, elemzéshez szükséges struktúrába rendezése nem is olyan egyszerű feladat. Ugyanis csak a munka megkezdése után döbbsentem rá, hogy a 30 ország, 55 havi adatai, 29 szárazföldi határviszonylatban, illegális migráns, embercsempész, illegális tartózkodás, visszairányítás, menekült kérelmet benyújtó, okmányhamisítás kategóriában összesen 1.650.809 excel cella kitöltése, ezek elemzése, kategóriák, képletek kialakítása, grafikonok összeállítása, összesen ha minden munkanap legalább 6 órát ezzel foglalkoznék, akkor is kb. 15 hónap kell csak az adatfeldolgozásra és az elemzés-értékelés csak ez után következhet. Vagyis leghamarabb is jövő nyárra készülhetnék el vele. Pedig tudjuk, hogy a kockázatelemzés nem más, mint a lehetséges kockázatok azonosítása, csoportosítása és értékelése a figyelemmel kísért jelenséggel kapcsolatban. Egyúttal a kockázatok (mondhatnánk kihívások) bekövetkezési valószínűségét, okozott hatását, illetve a kockázat bekövetkezésének elkerülésére, illetve hatásának csökkentésére teendő intézkedéseket vizsgálja.

E szerint mondhatnánk azt is, hogy a kihívások/kockázatok reális megítéléséhez elengedhetetlen a kockázat-elemzés, mert ez segíthet bennünket hozzá, hogy kellő súllyal ítélhessük meg és viszonyít hasuk a kihívásokat, illetve talán a legfontosabb, hogy megtervezhessük a jövőbeni teendőinket. De lássuk végül is a tényeket, vagyis a számokat. Ehhez jelen esetben nem tehettem mást mint elővettem a Frontex éves jelentéseit, mivel a fent jelzett okoknál fogva 2 hónap alatt nem tudtam elvégezni másfélév munkáját. De kérdésként merült fel, hogy szükség van-e egyáltalán- e sziszifuszinak tűnő munkára. Reményeim szerint az előadás (a tanulmány) végére erre a kérdésre is megkaphatjuk a választ.

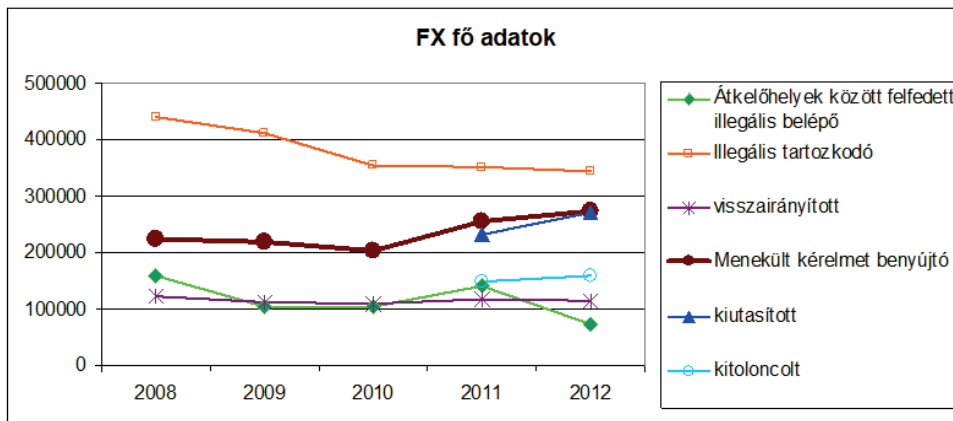
Előbb nézzünk egy kicsit hosszabb időtávot.

¹⁴ <http://circa.europa.eu/>

Az ENSZ adatbázisa¹⁵ alapján az elmúlt húsz évben a menekültek száma nem nő, sőt ha Európát megnézzük, egyértelmű a csökkenő tendencia.

És mi történt az elmúlt öt évben, változott a trend a Frontex adatai alapján?

Örvedetes, hogy az illegálisan tartózkodók száma (mármint akiket évente felfedtek) évről évre csökken és a közel évi félmillióról 2012-re már lecsökkent 340 ezer közelébe. Ezzel egy időben viszont a menekült kérelmet benyújtók száma növekedő trendet jelez, de még mindig nem éri el az évi 300 ezret. Furcsa módon a kiutasítottak és kitoloncoltak számáról a jelentésben csak 2011 és 2012 évi adatok

¹⁵ ENSZ adatbázis. Vö. <http://esa.un.org/migprofiles/> (letöltés ideje: 2011.08.23)

szerepelnek, így igazán nem lehet megítélni a trendet, de egyelőre emelkedés érzékelhető. Érdekes megfigyelni, hogy a kiutasítottak nagyságrendje már eléri a menekült kérelmet benyújtók számát, illetve, hogy a kiutasítottak kétharmadát, akiket „fizikailag is segíteni kellett” ahhoz hogy elhagyják az országot, illetve Schengen területét, vagyis kitoloncolták őket.

Az átkelőhelyek között a határt illegálisan átlépők közül a felfedett személyek száma úgy néz ki, hogy stabilan 100-150 ezer között van, bár tavaly csak 72437 ilyen személy került elfogásra. Ebből arra lehetne következtetni, hogy tavaly már kisebb volt a migrációs nyomás a „zöld és kék” határon. De mint tudjuk a statisztika olyan, mint a bikini, „a lényegét eltakarja”. Kicsit másként alakult a kép amint megnézzük a részleteket.

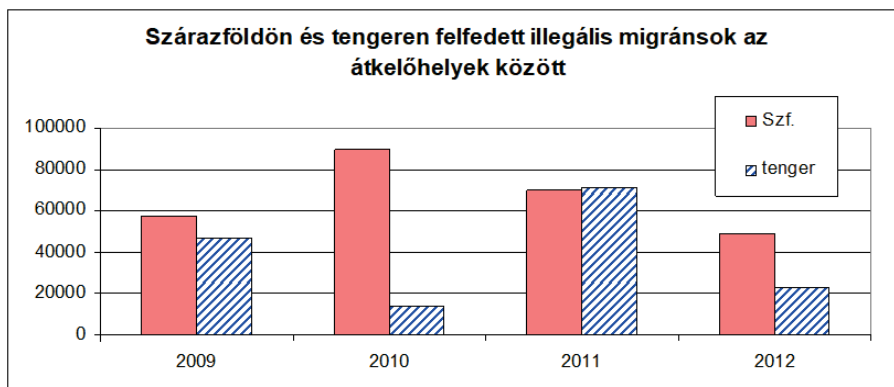
Figure 6. Enhanced border controls at the land border between Greece and Turkey significantly reduced detections of illegal border-crossing up to December 2012, resulting in only small displacements to alternative routes

Az éves jelentésben szereplő ábra jól mutatja, hogy a 2012 második felében a görög-török határon bevezetett Frontex akció következtében csökkent le ilyen jelentősen a „zöldhatáros” mozgás, ami nem azt jelenti, hogy azok, akik át akartak jönni letettek volna a szándékukról, hanem vélhetően „várakozó álláspontra” helyezhettek, vagyis kivárták az akció végét és majd utána próbálkoznak – vagy más útvonalat keresnek. Ezt viszont majd csak az ez évi adatokból láthatjuk, de talán némileg érzékelhető abból, hogy a magyar Rendőrség ez év első négy hónapjában 80%-al több tiltott határátlépőt, vagy azt megkísérlőt fogott el, mint tavaly ezen időszak alatt.¹⁶ Vagyis a havi adatok ismerete nélkül néha akár téves következtetéseket is levonhatunk.

De nézzük mi van még az éves összesített számok mögött.

¹⁶ Igaz ehhez hozzájárulhatott az ún. idegenrendészeti törvény változásai is, ennek kifejtésére területi okok miatt sem vállaltozhatunk.

Nézzük meg a két fő viszonylat alakulását, vagyis, hogy a szárazföldön, illetve a tengereken¹⁷ mennyi illegális átlépőt fedtek fel. Szembetűnő, hogy a tengeren próbálkozók száma jóval alacsonyabb a szárazföldön útnak indulóknál és ez minden évre igaz, egyedül 2011-ben volt azonos a nagyságrend, de az az év különleges volt az „arab tavasz” miatt. Miért is lehet ez fontos? Mert ugye tudjuk, hogy a kockázat elemzés egyik legfontosabb feladata, hogy megmutassa hol mekkora feladat jelentkezik és hogy tervezni tudjuk, hogy hova mekkora, milyen erőt, eszközt, forrást kell biztosítani. Köztudott, hogy az EU pénzügyi tervezési időszaka hétéves és a jelenlegi 2007-től 2013-ig szól, vagyis az elemzett időszak ennek egy meghatározó része. Aki a határrendszettel foglalkozik az tudhatja, hogy az elmúlt időszakban a határrendszeti fejlesztések szinte kizárólag az ún. Külső Határok Alapból (KHA) voltak megvalósíthatóak (nem csak hazánkban). Ilyen formán az alap forrásait is a feladatokhoz igazítva kellett, hogy megosszák. De ha megnézzük a 574/2004/EK határozat¹⁸ 14-es cikkelyét, láthatjuk, hogy a rendelkezésre álló összeg 35%-a jut a tengeri határookra, 30% a szárazföldre, 20% a repterekre és 15% a konzuli hivatalokra. Kérdés az, hogy jók ezek az arányok, ha rátekintünk a fenti ábrára?

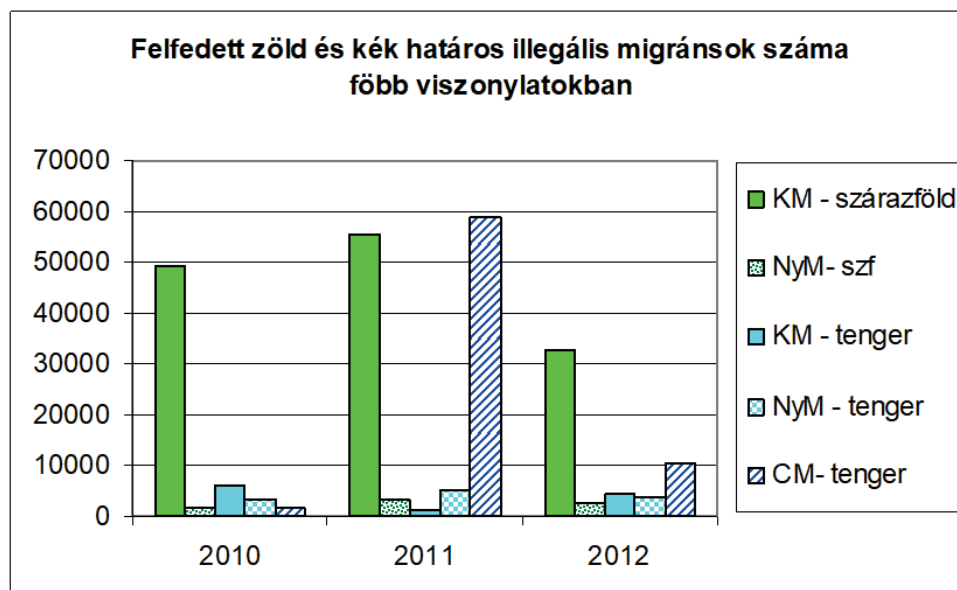
Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy nem csak az illegális migránsok jelentenek feladatot és ezáltal költséget, hanem ahhoz is fejlesztéseket kell végrehajtani, hogy a legálisan utazók szabad mozgása gyors és kulturált lehessen. Erre viszont nem ad értékelhető adatot a Frontex jelentés, igaz nehéz is, mert csak a külső határokon van ellenőrzés, regisztráció, de az is csak az ún. „harmadik államok” polgárait érintően. Így például a jelentés ebből a vonatkozásból egyedül azt

¹⁷ Érdekes módon a jelentés nem tünteti fel a reptéren felfedett illegális átlépéseket, pedig az államok jelzik ezen adatokat is.

¹⁸ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2007/574/EK HATÁROZATA (2007. május 23.) a „Szolidaritás és a migrációs áramlások igazgatása” általános program keretében a 2007–2013-as időszakra a Külső Határok Alap létrehozásáról

említi meg, hogy 2011-ben 125 millió harmadik országbeli érkezett a reptereinkre. Ebből viszont elég nehéz érdemi következtetést levonni.¹⁹

Vizsgáljuk meg inkább azt, amit tudunk.

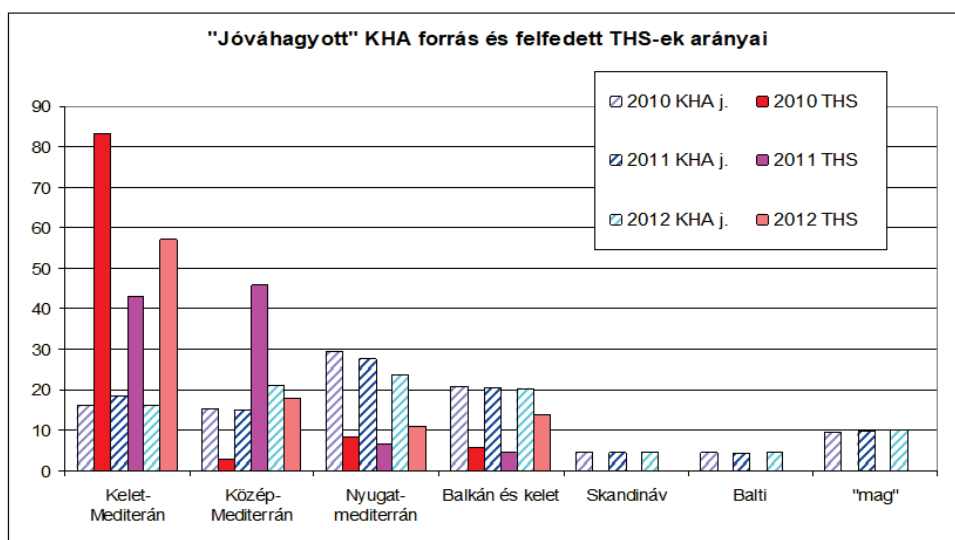
Az éves jelentés adatai alapján a legnagyobb illegális migráció a mediterrán vidéken mutatható ki, ezen belül is elkülöníthető a kelet- (KM), a közép- (CM), és a nyugat-mediterrán (NyM) térség, illetve ezeken belül a szárazföldi és a tengeri határszakaszok.

Jól látható, hogy 2011-ben az „arab tavasz” következtében a közép mediterrán (Málta és Olaszország) tengeri szakaszain drasztikusan megnőtt az illegális migrációs nyomás, de ez 2012-re nagyságrendekkel lecsökkent, a korábbi időszakhoz közeli szintre. Igazán nagy és tartós illegális migrációs nyomás a kelet-mediterrán (Görögország, Bulgária és Ciprus) térségben jelentkezik, ott is főleg szárazföldön. Ezért is vált szükségessé a Frontex beavatkozása, illetve segítség nyújtása (a tagállamok közreműködésével), mint láthattuk a korábbi ábrán is. Apró kiegészítésként megjegyzendő, hogy a görög kollégáknak nem csak a keleti határaikon kell erő felett teljesíteniük, hanem az albán határszakaszon is, mivel ott évente (a fentiekén túl) több mint 5 ezer²⁰ „zöldhatáros” illegális migránst fednek fel.

¹⁹ Hazánk Schengen csatlakozása előtt a Határőrség 100-110 millió utast léptetett át az átkelőhelyein.

²⁰ 2010-ben 32451, 2011-ben 5022, 2012-ben 5398. Ez akkora nagyságrend, mint amekkorát a Nyugat-mediterrán térségben kezelnek.

Látjuk, tehát, hogy a legnagyobb feladat a balkánon jelentkezik, kérdés, hogy valóban oda is csoportosítjuk a legtöbb energiánkat?

Az általam szerkesztett grafikonon az illegális migrációs mozgás²¹ százalékos megoszlását és Külső Határok Alapok (KHA) adott pénzügyi évben jóváhagyottan²² felhasználható pénzeszegek százalékos megoszlási arányát láthatjuk.

Szembetűnő, hogy míg a Kelet-mediterrán térségben van (ahogy fentebb is megállapíthatjuk) a legnagyobb illegális mozgás (50-80%), addig csak a források 16-18%-a jut ide. Míg a Közép-mediterrán térségben (a 2011 évi kiugrást nem számítva) mozgások 3-18%, addig a források 15-21%-a mutatható ki. Nyugat-mediterrán már egészen érdekesen alakul. Itt az illegális migránsoknak mindössze 6-11%-a mozog, mégis a források 23-30%-a ide jut. Azért ez elgondolkodtató, nem? Mert ugye érthető, hogy a skandináv és balti országoknak is kell valamit jutatni a közösből, ezért egy minimum összeget kapnak és némileg érthető, hogy a belső ún. „magországok” is viszonylag jelentős összeget vehetnek ki a közös büdzséből tekintettel arra, hogy a légi forgalom legjavát Ők bonyolítják, illetve külképviseleteiken nyújtják be a legtöbb vízumot, nem is beszélve arról, hogy az illegálisan tartózkodók zöme is hozzájuk igyekszik. Ahogy van ráció abban is, hogy a kelet-közép-európai 2007-ben teljes jogú Schengen taggá vált országok is némileg a migrációs nyomásuknál (6-14%) valamivel nagyobb arányú támogatásokhoz jut-

²¹ A rövidítés miatt THS-el jelöltem az átkelőhelyek között illegálisan átlépő, vagy azt megkísérlő felfedett jogsértőket.

²² Vizsgáltam a kiinduláskor 2006-ban tervezett összegeket és azok változását is, de terjedelmi korlátokra tekintettel ezek elemzésétől itt eltekintek.

hatnak (20-21%).²³ De a mediterránon belüli arányok kicsit érthetetlenek, illetve érthetjük is ha belegondolunk, hogy a médiában amikor szó kerül az illegális migrációról milyen arányban szerepelnek pl. a Kanári szigetekre, illetve Máltára lélekvesztőkön igyekvők, illetve a szárazföldi határokon próbálkozók. Kérdés az, hogy helyes-e a média hatása, illetve egyes lobbisták munkája nyomán dönteni, ilyen súlyú fejlesztésekben, források elosztásában? Nem lenne célszerűbb objektív alapon, mérőszámok figyelembevételével meghozni a súlyos, hosszútávra kiható döntéseket? Természetesen felvetheti bárki, azt hogy de hát évről évre a Frontex kapta azt a jogot²⁴, hogy a rendelkezésére álló adatok,²⁵ illetve a tagállamoktól bekért információk²⁶ ismeretében tegyen javaslatot a források elosztására, miközben – a már jelzett – 574/2004/EK határozat 14. cikke fixen rögzíti az elosztási arányokat. Vagyis a norma szöveg megalkotása nagyban befolyásolja az elosztási arányokat. Miért is lényeges ez jelenleg, amikor a KHA lényegében már „kifutóban” van? Tudnunk kell, hogy a következő EU pénzügyi időszakban 2014-2020 az ún. szolidaritási alapok²⁷ (melynek része volt a KHA) helyett egy ún. Belbiztonsági Alap és a Menekültügyi és Migrációs Alap²⁸ kerül felállításra, mely a korábbi alapok feladatain túl a közösség közrend és közbiztonsági feladatait is támogatni fogja. De-hogy milyen mértékben, az a közeljövőben kerül meghatározásra azáltal, hogy a normaszöveg kidolgozása véglegesedik és elfogadásra kerül. Vagyis a kidolgozásban és döntés előkészítésben résztvevőknek objektív tényeket figyelembe véve kellene dönteni, ehhez viszont ismerni kellene az adatokat, amit eddig eléggé hézagosan ismerhetünk meg.

A legfőbb kockázatot jelenleg tehát a pontatlan, hiányos adatokban látom, illetve, hogy a döntések még ezeket sem veszi figyelembe, valamint, hogy migrációt nem komplexen igyekeznek kezelni, így jórészt „pillanatnyi érdek vezérelte” döntések születnek. Miközben a migráció ezekkel mit sem törődve szépen folyik tovább a maga kockázatait és lehetőségeit egyaránt „megteremtve”.

²³ Van még mit fejleszteniük, illetve a szárazföldi külső határok zöme is őket érinti.

²⁴ 574/2004/EK határozat 15. cikk

²⁵ Ezt említettem a tanulmány elején, hogy a tagállamok havonta részletes adatokat adnak le.

²⁶ A KHA-hoz kapcsolódóan évente a tagállamoknak egy tizenhét kérdés csoportból álló statisztikai adatszolgáltatást kell teljesítenie. Ez tartalmazza az államhatárok hosszától, a külképviseletek számától, az átkelőhelyeken és vízumkérelmeken keresztül a különböző kategóriájú legális és illegális migrációs mozgások számát.

²⁷ Négy alapot tartalmazott: Külső Határok Alap, Bevándorlási Alap, Integrációs Alap, Visszairányítási Alap

²⁸ Vagyis az eddig együtt kezelt Szolidaritási (Külsőhatárok-, Menekültügyi-, Integrációs-, Visszairányítási-) Alapok ismét elkülönítésre kerülnek, nem egységes, komplex problémaként kezelik a kérdést.